

A Láthatatlan Leleplezése műhelyek

Crowdsourcing alapú információszerzés az oknyomozásokhoz

Crowdsourcing: Oktatói tipplista

Meghatározás

- A **crowdsourcing** az a gyakorlat, amikor egy feladathoz vagy projekthez úgy szereznek információt vagy hozzájárulásokat, hogy nagyszámú ember fizetett vagy nem fizetett szolgáltatásait veszik igénybe, jellemzően az interneten keresztül (forrás: <https://www.lexico.com/definition/crowdsourcing>).
- Az újságírók és aktivisták egyre gyakrabban használják a crowdsourcingot oknyomozásra, válsághelyzetekre vonatkozó információk gyűjtésére, az elszámoltathatóság javítására és az emberi jogi visszaélések dokumentálására.

Főbb lépések és tippek

Az alábbiakban felsoroljuk azokat a kulcsfontosságú elemeket és tippeket, amelyeket az aktivistáknak és szervezeteknek figyelembe kell venniük, amikor crowdsourcingot folytatnak.

1. Határozd meg a célt

- Pl. el akarsz mesélni egy történetet, fel akarod hívni a figyelmet egy problémára, adatokat akarsz gyűjteni, hogy segítsd más aktivisták vagy szervezetek munkáját, be akarod vonni a polgárokat egy fontos folyamatba, vagy mozgósítani szeretnéd őket egy eseményhez, esetleg vizsgálatot akarsz folytatni?
- A cél meghatározza a crowdsourcing egyéb elemeit is.

2. Mérlegeld az etikai és biztonsági szempontokat

- Mielőtt crowdsourcingot indítanál, érdemes megfontolni a következő szempontokat:
  - az általad összegyűjthető információk pontossága;
  - a közreműködők magánéletének védelme és biztonsága;
  - az összegyűjtött adatok tulajdonjoga;
  - az erőfeszítéseid hozzáférhetősége.
- A kontextustól függően a szempontok némelyike jogi következményekkel is járhat, ezért a crowdsourcing-projekt elindítása előtt érdemes jogi tanácsot kérni.

3. Határozd meg a célközönséget, a formátumot és az időtartamot

- A) **Kik a fő közreműködők?**
  - A képzett aktivisták konkrét hozzájárulásának kérése másképp nézhet ki, mint a rendszeres közösségi médiafelhasználók bevonása.

- Érdemes lehet figyelembe venni az olyan demográfiai jellemzőket is, mint a közreműködők kora, neme vagy földrajzi elhelyezkedése.
- Mérlegeld, hogy a teljes kép megrajzolásához a néesség különböző részhalmaiból származó adatokra van-e szükséged.
- **B) Mit szeretnél tenni az összegyűjtött bizonyítékokkal?**
  - Pl. szeretnéd-e nyíltan megosztani a nyers adatokat, vagy inkább jelentést szeretnél írni az eredményeid alapján, és terjesztenéd?
  - Kritikus jelentősége van-e annak, hogy az eredményeket azonnal nyilvánosságra hozd?
  - Ez a szempont meghatározhatja a gyűjteni kívánt adatok formátumát.
- **C) Mennyi időre van szükséged?**
  - A crowdsourcing-tevékenység időtartama attól függ, hogy egy adott esemény vagy egy folyamat köré kívánod-e szervezni.

4. Azonosítsd a legjobb módszert

- **Nyílt felhívás** keretében a nyilvánosságot arra kérik, hogy különböző csatornákon keresztül (e-mail, telefon, SMS, online felmérés stb.) lépjen kapcsolatba a szervezőkkel, és küldjön visszajelzéseket, szavazatokat, tippeket, fényképeket vagy bármilyen más anyagot. Ez a formátum általában a nyílt adatgyűjtéshez illik.
- A **specifikus felhívás** során a szervezők bizonyos csoportokat céloznak meg a konkrét információkérésrel. Az információkat általában előre meghatározott formátumban adják meg nekik, és a crowdsourcing szervezői kereshető adatbázisban rögzítik azokat.
- Néha a különböző módszerek **kombinációjára** van szükség, különösen nagyszabású együttműködési projektek esetében, vagy amikor a bizonyítékokat több adatfolyamban is kereszthivatkozásokkal kell alátámasztani.

5. Vond be hatékonyan a célközönség(ek)et

- A közösség azon tagjainak **sikerés bevonása**, akiktől adatokat szeretne kérni, a crowdsourcing sikerének alapja. Az emberek sokkal nagyobb valószínűséggel reagálnak és segítenek, ha motiválnak érzik magukat, és releváns információkkal keresik meg őket.
- Amikor a közösségi szerepvállaláson gondolkodsz, vedd figyelembe a társadalmi és politikai körülményeket, amelyek között működsz, beleértve a közreműködőket fenyegető kockázatokat is.
- Gondold át, hogyan tudod a közösség tagjait motiválni és érdekeltté tenni abban, hogy részt vegyenek a crowdsourcing-tevékenységében.
- Néha ez azt is jelentheti, hogy a crowdsourcingot némi **figyelemfelkeltő és bizalomépítő munkának és kampányoknak** kell megelőzniük.

6. Azonosítsd a megfelelő eszközöket

- Könnyen lehet, hogy egy adott technikai eszköz használata miatt túlterheltnak fogod érezni magadat, vagy az eszköz túlságosan is lenyűgöz a crowdsourcing során.

- Fontos, hogy a megfelelő **eszközt** válaszd ki, amely összhangban van a crowdsourcing **céljaival és igényeivel**, és az eszköz köré próbáld tervezni a crowdsourcing műveletet.
- Választáskor vedd figyelembe:
  - A) A **technikai környezetet** (csúcstechnológia vagy alacsony technológia, vagyis high vagy low tech), beleértve a célközönsége(i)d digitális eszközhasználati szokásait.
  - B) A közreműködők **biztonsági és adatvédelmi** igényeit.
  - C) Az egyes eszközök beállításához szükséges **költségeket, időt és műszaki ismereteket**.

7. Vezesd be az adatellenőrzési folyamatot

- A crowdsourcinggal gyűjtött adatok ellenőrzése rendkívül fontos.
- A gyűjteni kívánt adatok típusától és formátumától függően alaposan gondold át, hogy mennyi ellenőrzésre van szükséged, és mennyit tud elvégezni.
  - A) Az ellenőrzési folyamat kidolgozása előtt dönts el, hogy **milyen mértékű ellenőrzést** tartasz elegendőnek az adatok nyilvánosságra hozatalához.
  - B) **Néha az adatok nem megerősíthetők, de „megrostálhatók”**. Ez azt jelenti, hogy bár lehet, hogy nehéz megerősíteni őket, de ha nem tudod megcáfolni, akkor az adatok adott esetben felhasználhatók.
  - C) Ha nem tudod megerősíteni az adatokat, mégis nyilvánosságra kívánod hozni azokat (vagyis már „megrostáltad” őket), akkor tegyél hozzájuk **egyértelmű nyilatkozatot**, amely az adatokat „nem ellenőrzöttként” jelöli.

8. Elemezd az adatokat, és mutasd be az összegyűjtött bizonyítékokat

- Gondold át, hogyan fogja **elemezni és bemutatni az eredményeidet**.
- Fontos, hogy a crowdsourcinggal adatokat **őszintén és valóságosan** mutasd be:
  - A) Az eredmények közzétételekor írd le mind az adatgyűjtési módszereit, mind azt, hogy miként jutottál el a következtetéseiteidhez.
  - B) A weboldaladon és bármely más anyagodban egyértelműen jelezd, hogy tudtad-e, és ha igen, milyen mértékben tudtad ellenőrizni a crowdsourcinggal gyűjtött adatokat.
  - C) Ne felejts köszönetet mondani/elismerni a közreműködőket, ahol szükséges.
  - D) Az eredményeket érdekesen és izgalmasan kell bemutatni. Ennek egyik módja, hogy felépítesz egy „történetet”, amelyet az adatokkal próbálsz elmondani.

Ajánlott források

további olvasmányok a workshop előkészítéséhez

MEGJEGYZÉS: Ezeket a forrásokat a workshop végén meg is oszthatod a résztvevőkkel.

Útmutatók:

- [Guide to Crowdsourcing](#) (Crowdsourcing-útmutató), szerző: Mimi Onuoha, Jeanne Pinder és Jan Schaffer, 2015. november 20., The Tow Center for Digital Journalism (a Wayback Machine-nel archivált útmutató [itt található](#))
- [Listening Post Collective](#) – az Internews projektje, amely forrásokat, eszközöket, egymás közötti támogatást és közös tanulási teret kínál újságíróknak, szerkesztőségek vezetőinek és közösségi csoportoknak, akik a helyi hír- és információs ökoszisztémát közösségi szerepvállaláson keresztül kívánják megújítani; egy konkrét lépéseket és tippeket tartalmazó [útmutatót](#) is nyújt a közösségekkel való kapcsolatteremtéshez (a Wayback Machine-nel archivált útmutató [itt található](#))

Cikkek:

- [Crowdsourcing in investigative journalism](#) (A crowdsourcing az oknyomozó újságírásban), szerző: Nils Mulvad, 2011. április 4., Global Investigative Journalism Network (GIJN)
- [How Muckrakers Use Crowdsourcing: Case Studies from ProPublica to The Guardian](#) (Hogyan használják a leleplezők a crowdsourcingot. Esettanulmányok a ProPublicától a Guardianig), szerző: Toby McIntosh, 2017. november 27., GIJN
- [5 Ways to Crowdfund Easily, Legally & with Quality](#) (5 módja annak, hogy könnyedén, legálisan és magas minőségben végezzük el a crowdsource-íngot) szerző: Jeremy Caplan, 2010. május 9., Poynter.org
- [Should You Crowdfund Your Next Project? Check Out ProPublica's Checklist](#) (Crowdfund-old a következő projektet? Nézd meg a ProPublica ellenőrző listáját), szerző: Jess Ramirez, 2019. június 25., GIJN

Crowdsourcing segítségével megvalósított projektek:

- [A Reporter Crowdfunded ER Bills, and Now Doctors Are Listening](#) (Egy riporter crowdsource-olta a sürgősségi ellátásról kiállított számlákat, és most az orvosok figyelnek), szerző: Christine Schmidt, 2019. szeptember 2., GIJN
- [Backstory: How the ABC's biggest crowdsource investigation exposed failings in aged care](#) (Háttértörténet. Az ABC legnagyobb crowdsourcing alapú vizsgálata az idősek gondozásának hiányosságait tárta fel), szerző: Jo Puccini, Flip Prior és Fanou Filali – ABC Investigations, 2018. április 27./2018. szeptember 25., ABC News Australia
- [Bribery in India: A website for whistleblowers](#) (Vesztegetés Indiában. A honlap a bejelentők számára), szerző: Mukti Jain Campion, 2011. június 6., BBC
- [CrowdNewsroom: Using Communities to Assemble Non-Public Data Sets](#) (CrowdNewsroom. Közösségek bevonása nem nyilvános adathalmazok összeállításába), szerző: Joseph Lichterman, 2019. május 13., GIJN
- [How Crisis Mapping Saved Lives in Haiti](#) (Hogyan mentett meg életeket Haitin a válságtérképezés), szerző: Patrick Meier, 2012. július 2., National Geographic
- [Mapping Handwashing Stations in Indonesia to prevent the spread of COVID](#) (Kézmosó állomások feltérképezése Indonéziában a COVID terjedésének megelőzése érdekében), szerző: Cecilia Hinga, 2021. április 9., Ushahidi

- [Mapping the Powerful: Poderopedia Takes Know-How Across Borders](#) (A hatalmasok feltérképezése. A Poderopedia átviszi a know-how-t a határokon), szerző: Miguel Paz, 2014. május 16., GIJN
- [Monitoring and Verifying During the Ukrainian Parliamentary Election](#) (Monitoring és ellenőrzés az ukrán parlamenti választások során), szerző: Anahi Ayala Iacucci, *Verification Handbook 1: A Definitive Guide To Verifying Digital Content For Emergency Coverage (Ellenőrzési kézikönyv 1: Útmutató a digitális tartalom ellenőrzéséhez vészhelyzetekről való tudósítás esetén)*: <https://verificationhandbook.com/>, European Journalism Centre
- [Shadow of a Doubt: Crowdsourcing Time Verification of the MH17 Missile Launch Photo](#) (A kétely árnyéka. Az MH17 rakétaindítás fotójának időellenőrzése crowdsourcing segítségével), szerző: Aric Toler, 2015. augusztus 7., Bellingcat
- [STRIKE TRACKER: Decode how US-led bombing destroyed Raqqa](#) (CSAPÁS-NYOMKÖVETŐ. Fejtsd meg, hogyan pusztította el az amerikaiak által vezetett bombázás Rakkát), Szíria, 2019. április, Amnesty International
- [Using a Mobile Phone Survey to Investigate South Sudan's Conflict](#) (Mobiltelefonos felmérés a dél-szudáni konfliktus kivizsgálására), szerző: Carolyn Thompson, 2020. május 11., GIJN (itt [francia nyelven is](#))
- [Wem gehört Hamburg?](#) (Kié Hamburg?), 2018. november 23, CORRECTIV (német nyelven) – crowdsourcing alapú projekt az ingatlantulajdonlásról Hamburgban (Németország) (a projektet más városokra is kiterjesztették)

A crowdsourcing-adatokhoz használt platformok és eszközök:

- [CrowdNewsroom](#) – a CORRECTIV német oknyomozó hírportál által kifejlesztett, crowdsourcing alapú hírplatform
- [Fixmystreet.org](#) – nyílt forráskódú platform, amely lehetővé teszi egy olyan weboldal egyszerű elindítását, amely segít az embereknek az utcai problémák, például kátyúk és elromlott közvilágítás bejelentésében; a problémajelentéseket ezután elküldik a hatóságoknak a problémák orvoslása érdekében
- [FrontlineSMS](#) – olcsó szoftver, amelyet számos szervezet használ az információk szöveges üzeneteken keresztül történő terjesztésére és gyűjtésére
- [Poderopedia](#) (spanyol tartalom) – együttműködésen alapuló tényfeltáró újságírói platform, amely segít megérteni az emberek, vállalatok és szervezetek közötti kapcsolatokat Latin-Amerikában; a platform bevonja azokat a polgárokat is, akik szeretnének a munkájához információkkal hozzájárulni
- [Securedrop.org](#) – egy nyílt forráskódú bejelentő (whistleblower) rendszer, amelyet a média- és a civil szervezetek telepíthetnek, hogy biztonságosan fogadassák a névtelen forrásoktól származó dokumentumokat
- [Ushahidi.com](#) – nyílt forráskódú szoftveralkalmazás és nonprofit technológiai vállalat kilenc országban dolgozó munkatársakkal, amelynek küldetése, hogy segítsen a marginalizált embereknek hallatni a hangjukat, hogy azok, akik őket szolgálják, jobban meghallhassák és reagáljanak

A crowdsourcinggal nyert adatokkal való munkáról ismert szervezetek:

- [Amnesty International](#) – egyesült királyságbeli székhellyel rendelkező, emberi jogokkal foglalkozó nemzetközi civil szervezet; az [Amnesty Decoders](#) platformot működteti, amelyet digitális önkéntesek globális hálózata használ, akik segítenek az emberi jogi jogsértések kutatásában és feltárásában
- [Bellingcat](#) – online polgári nyomozásra összpontosító szervezet, amely történetei és riportjai részeként gyakran használ közösségi médián keresztül történő, crowdsourcing alapú információgyűjtést, dokumentálást, illetve és ezzel a módszerrel ellenőriz eseményeket
- [CORRECTIV](#) – németországi oknyomozó hírportál
- [ProPublica](#) – független amerikai nonprofit hírszerkesztőség, amely oknyomozó újságírással foglalkozik
- [The Guardian](#) – a Guardian Media Group tulajdonában lévő brit hír- és médiaszolgáltató weboldal